

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

Факультет культурології і соціальних комунікацій
Кафедра музейно-туристичної діяльності

Силабус

**навчальної дисципліни / освітньої компоненти
«ІСТОРІЯ УКРАЇНИ: ЦИВІЛІЗАЦІЙНИЙ ВИМІР»**

Галузь знань – 02 Культура і мистецтво

Спеціальність – _028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

Освітньо-професійна / освітньо-наукова програма – «Менеджмент культури»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Харків, 2024

Силабус склав/склала:

професор, доктор історичних наук, професор кафедри музейно-туристичної діяльності
Шандра Ірина Олександрівна.

Мова навчання: українська

Силабус затверджено на засіданні кафедри

Протокол № 1 від 15 серпня 2024 р

Завідувач кафедри менеджменту культури

та соціальних технологій Геннадій АФЕНЧЕНКО

Силабус затверджено на засіданні ради факультету культурології

та соціальних комунікацій

Протокол № 1 від 26.08.24

Голова ради факультету Наталя КОРЖИК

Зміни до силабусу затверджені на засіданні кафедри

Протокол № 10 від 20 листопада 2024 р.

Завідувач кафедри музейно-туристичної діяльності

 Анатолій ЩЕРБАНЬ

Зміни до силабусу затверджені на засіданні ради факультету культурології

та соціальних комунікацій

Протокол № 6 від 21.11.24

Голова ради факультету Наталя КОРЖИК

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО КУРС

Назва дисципліни / освітньої компоненти	<i>Історія України: цивілізаційний вимір</i>
Викладач (- і)	Шандра Ірина Олександрівна
Контактний телефон та e-mail викладача	(057)731-15-04 iryna_shandra@xdak.ukr.education
Інформація про консультації	За розкладом на кафедрі
Логіка вивчення курсу	<p>Пререквізити: Історія України функціонує і розвивається у нерозривному зв'язку як із багатьма суспільними науками (джерелознавство, археологія, етнографія, філософія, соціологія, політологія та ін.), так і з дисциплінами точного й природничого спрямування (статистика, антропологія, демографія, фізіологія, інформатика та ін.).</p> <p>Постреквізити: Своєю чергою, здобутий студентами у ході вивчення навчальної дисципліни «Історія України» фрагмент історичних знань у вигляді системи знань, умінь, навичок стане теоретичним підґрунтям подальшого вивчення на II (магістерському) освітньому рівні таких навчальних дисциплін як «Історіософія», «Історіографія», а також при написанні курсових, дипломних та магістерських робіт.</p>

2. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Навчальна дисципліна «Історія України: цивілізаційний вимір» є провідним українознавчим курсом, одним з найважливіших курсів у системі вищої освіти. Навчальна дисципліна «Історія України» покликана допомогти студенту досягти розуміння сутності історичного процесу, взаємозв'язків та взаємозумовленостей у розмаїтті подій, явищ, фактів, навичок науково-практичної та науково-дослідної роботи. У процесі вивчення дисципліни студенти мають усвідомити закономірності історичного процесу, особливості кожної зі стадій історичного розвитку. Крім того, курс спрямований на отримання студентами теоретичних знань та практичних умінь, які дадуть їм змогу ефективно використовувати одержані навички у майбутній професійній діяльності.

3. МЕТА КУРСУ

Набуття студентами ключових знань з історії українських земель від стародавніх часів до сучасності; розуміння безперервності державотворчих процесів на українських землях; вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між фактами та явищами; поглиблення історичних знань шляхом ознайомлення з фактами й процесами, біографіями видатних діячів, джерелами різних видів; формування у майбутніх музеєзнавців відчуття причетності до тисячолітньої історії українського народу, розвиток у них патріотичних, державницьких та морально-етичних переконань.

4. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

(визначаються відповідно до освітньо-професійної / освітньо-наукової програми)

ПРН2. Збирати та впорядковувати інформацію.

ПРН10. Вивчати, узагальнювати та адаптовувати найкращий досвід соціокультурної розбудови.

5. КОМПЕТЕНТНОСТІ

(визначаються відповідно до освітньо-професійної / освітньо-наукової програми)

ЗК11. Здатність працювати в міжнародному контексті.
ЗК17. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
ЗК18. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
ФК3. Здатність визначати стратегічні пріоритети та аналізувати особливості місцевих, регіональних, національних та глобальних стратегій соціокультурного розвитку.

6. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Ознаки курсу	Обов'язкова компонента, ОЗК 1.1.1
Формат курсу	Денна форма навчання, 1 семестр(и)
Обсяг курсу	Зазначте за навчальним планом (відповідно до робочого навчального плану поточного навчального року):
	кількість кредитів – 3
	загальна кількість годин – 90
	аудиторних – 30
	самостійної роботи – 60
	тижневих годин для денної форми навчання – 2
Технічне і програмне забезпечення / обладнання	<i>Опорні конспекти лекцій; Навчальні посібники; Силабус; Засоби підсумкового контролю (комплект завдань для підсумкового контролю)</i>
Форми, види навчальних занять та методи навчання (відповідно до навчального плану)	Форми: навчальні заняття, самостійна робота, контрольні заходи (іспит) Види: лекції / семінарські заняття Методи: дискусії, відео-метод, пізнавальна гра, рольова гра, навчальний контроль, ситуаційний метод.
Поточний контроль	<i>Усне опитування Доповідь на семінарському занятті Відпрацювання пропущених занять</i>
Підсумковий контроль	<i>Іспит</i>
Політика курсу*	Обов'язковими умовами опанування навчальної дисципліни є: Систематичне виконання усіх поставлених завдань; Дисциплінарні та організаційні вимоги (політика щодо відвідування, використання електронних пристроїв під час занять, їжі та напоїв тощо); Дедлайни, запізнені завдання, пропущені завдання (лікарняні, академічна мобільність та ін.); Дотримання «Правил внутрішнього розпорядку для осіб, які здобувають вищу освіту в Харківській державній академії

	<p>культури» https://ic.ac.kharkov.ua/norm_base/pvr/pravila_s_20.pdf); Дотримання академічної доброчесності (інформація щодо академічної доброчесності – сайт ХДАК – https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/acad_dobr/acad_dobr.html; «Кодекс академічної доброчесності Харківської державної академії культури» https://ic.ac.kharkov.ua/norm_base/kodeks_ad/kodeks_ad.html); Запобігання / протидія булінгу (цькуванню) — («Положення про політику запобігання і протидії булінгу (цькуванню) у ХДАК» https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_pzpb22.pdf Невідкладне вирішення конфліктних ситуацій здійснюється відповідно до «Положення про політику і процедури вирішення конфліктних ситуацій в освітньому процесі в ХДАК» https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_ppvk22.pdf) Визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти здійснюється відповідно до «Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти у ХДАК» https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_pvrn_23.pdf) Відпрацювання пропущених занять на основі самостійної роботи з наданням відповідних результатів за встановленими формами виконання.</p>
--	--

7. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Перелік тем / підтем (або блоків)	Разом годин	Лекційні	Практичні	Семинарські	Індивідуальні	Сам. робота
Тема 1. Вступ до курсу «Історія України: цивілізаційний вимір». Найдавніші цивілізації на теренах України. Княжий період в історії українських земель	8	2		2		4
Тема 2. Українські землі під владою Литви та Польщі: латентний період в історії українських земель. Козацтво	6	2				4
Тема 3. Національно-визвольна війна українського народу середини XVII ст. Руїна	10	2		2		6

Тема 4. Українські землі наприкінці XVI – XVIII ст.	6					6
Тема 5. Українські землі у складі Російської та Австрійської імперій (кінець XVIII – початок XX ст.)	6	2				4
Тема 6. Україна в Першій світовій війні	6					6
Тема 7. Українська національно-демократична революція 1917 – 1921 рр.	10	2		2		6
Тема 8. УСРР під час нової економічної політики 1921 – 1928 рр.	6	2				4
Тема 9. Радянська модернізація України 1929 – 1938 рр. Західноукраїнські землі в міжвоєнний період	6	2				4
Тема 10. Україна в роки Другої світової війни	10	2		2		6
Тема 11. Україна в другій половині XX ст.	6	2				4
Тема 12. Україна – суверенна і незалежна держава	10	2		2		6
Всього	90	20		10		60

8. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Шкала орієнтовного нарахування балів за основні форми навчальної діяльності:

Відвідування лекції / виконання завдань до лекційного матеріалу – 10 балів;

Робота на семінарських заняттях – 50 балів;

Самостійна робота – 30 балів;

Можлива кількість балів, набраних до підсумкової форми контролю:

90 балів

Підсумковий контроль – 10 балів

Всього: 100 балів.

Схема нарахування балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточна успішність												Сам. робота	Залік / екзамен	Усього
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12			
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	30	10	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ / ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

(за умови, якщо цей вид занять передбачений навчальним планом)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Кількість балів, які може отримати здобувач
1	Виникнення та розвиток Київської Русі в IX – XII ст. як державного утворення та суб'єкта міжнародних відносин	2	10
2	Українські землі в другій половині XVII – першій половині XVIII ст.	2	10
3	Українська національно-демократична революція 1917 – 1921 рр.	2	10
4	Україна в Другій світовій війні	2	10
5	Україна на сучасному етапі.	2	10

10. ТЕМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ до курсу «Історія України: цивілізаційний вимір». Найдавніші цивілізації на теренах України. Княжий період в історії українських земель	4

2	Українські землі під владою Литви та Польщі: латентний період в історії українських земель. Козацтво	4
3	Національно-визвольна війна українського народу середини XVII ст. Руїна	6
4	Українські землі наприкінці XVI – XVIII ст.	6
5	Українські землі у складі Російської та Австрійської імперій (кінець XVIII – початок XX ст.)	4
6	Україна в Першій світовій війні	6
7	Українська національно-демократична революція 1917 – 1921 рр.	6
8	УСРР під час нової економічної політики 1921 – 1928 рр.	4
9	Радянська модернізація України 1929 – 1938 рр. Західноукраїнські землі в міжвоєнний період	4
10	Україна в роки Другої світової війни	6
11	Україна в другій половині XX ст.	4
12	Україна – суверенна і незалежна держава	6
	Разом	60

11. ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОЇ ФОРМИ КОНТРОЛЮ

1. Населення та господарство на українських землях за кам'яної доби.
2. Землеробське та скотарське населення України за часів енеоліту.
3. Первісне мистецтво та релігійні уявлення давнього населення України.
4. Духовна та матеріальна культура народів скіфо-сарматської доби.
5. Світ античної цивілізації Північного Причорномор'я.
6. Внутрішня та зовнішня політика перших Київських князів.
7. Реформи Володимира Великого.
8. Зовнішня політика Київських князів: основні події та дипломатичні методи.
9. Внутрішня та зовнішня політика Київської Русі за Ярослава Мудрого.
10. Утворення та розвиток Галицько-Волинського князівства.
11. Релігія та культура Київської та Галицько-Волинської Русі.
12. Українські землі у складі Великого князівства Литовського.
13. Вхід українських земель до складу Польщі та Речі Посполитої.
14. Виникнення українського козацтва, формування Запорозької Січі.
15. Матеріальна і духовна культура України XIV – XVI ст. (діяльність братств, Острозька та Києво-Могилянська академії, церковне життя).
16. Передумови Визвольної війни та військові події 1648 – 1657 рр.
17. Проблема вибору зовнішньополітичної орієнтації держави Б. Хмельницького, її вирішення у 1654 р. та наслідки.
18. Період «Руїни» в історії українських земель.
19. Іван Мазепа і Пилип Орлик: варіанти розвитку незалежної України.
20. «Українське бароко» як феномен світової культури.
21. Період «національно-культурного відродження» та його особливості на Наддніпрянщині та західноукраїнських землях.
22. Кирило-Мефодіївське братство та його історичне значення.
23. Феномен Тараса Шевченка в українському національному відродженні.
24. Об'єднання «Руська трійця» в Галичині: діяльність і значення в розвитку національного руху.
25. Початок Української національно-демократичної революції. Виникнення Центральної Ради та основні напрями її діяльності.
26. Встановлення в Україні влади гетьмана П.П. Скоропадського. Проголошення Української держави.

27. Державотворчі процеси в ЗУНР. Акт злуки УНР і ЗУНР.
28. Директорія УНР. Відновлення Української Народної Республіки.
29. Культурний розвиток в добу Української національно-демократичної революції.
30. Політика „воєнного комунізму” та її прояви в Україні. Голод 1921 & 1923 рр. в Україні.
31. Запровадження нової економічної політики в УСРР.
32. Політика „українізації” (коренізації): причини, методи та наслідки впровадження.
33. Індустріалізація та колективізація народного господарства в Україні: здобутки та прорахунки.
34. Голод-геноцид 1932–1933 рр.: геноцид українського народу.
35. Україна на початку Другої світової війни (1 вересня 1939 – 22 червня 1941 рр.).
36. Окупація України військами Німеччини та її союзників.
37. Рух опору в Україні під час Другої світової війни.
38. Звільнення території України від німецької окупації.
39. Культурне життя на території України в роки Другої світової війни (церковна політика, розвиток української радянської науки і культури в евакуації).
40. Ціна перемоги: баланс втрат і здобутків України у Другій світовій війні.
41. УРСР в роки повоєнної відбудови (1945 – 1953 рр.)
42. Основні тенденції суспільно-політичного та культурного життя УРСР (1945 – 1953 рр.).
43. Політичні та економічні зміни в УРСР у 1953 – 1965 рр.
44. Феномен „шістдесятництва” в Україні.
45. Наростання кризових явищ у соціально-економічному та політичному житті УРСР (друга половина 60-х – кінець 80-х рр. ХХ ст.).
46. Україна і процес „перебудови” в СРСР 1985 – 1991 рр.
47. Проголошення державної незалежності України.
48. Підготовка та прийняття Конституції України 1996 р.
49. Історія державних символів України.
50. Основні тенденції культурно-релігійного життя сучасної України.

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ

Обов'язкова

1. Історія України. Навчальний посібник / О. Д. Бойко. 3 вид. – К. : Академкнига, 2010.
2. Грушевський М.С. Ілюстрована історія України. – К., 1992.
3. Полонська-Василенко Н.Д. Історія України. – Т. 1, 2. – К., 1995.

Додаткова

1. Алексеев Ю. М., Вертечем А. Г., Даниленко В. М. Історія України. – К., 2003.
2. Алексеев Ю. М., Кульчицький С. В., Слюсаренко А. Г. Україна на зламі історичних епох. – К., 2000.
3. Баран В., Козак Д., Терпиловський Р. Походження слов'ян. – К., 1991.
4. Бикова Т. В. Історія української літератури 70-х – 90-х років ХІХ століття / Т. В. Бикова. – К. : Четверта хвиля, 2008. – 113с.
5. Білоус П. В. Історія української літератури ХІ – ХVІІІ ст.: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / П.В.Білоус. – К. : Академія, 2009. – 423 с.
6. Білоус П. В. Українська література ХІ – ХVІІІ ст. / П. В. Білоус. – К. : Академія, 2010. – 357 с.
7. Великий українець: матеріали з життя та діяльності М. Грушевського. – К., 1992.
8. Володарі гетьманської булави. Історичні портрети. – К., 1994.
9. Голобуцький В. Запорозьке козацтво. – К., 1994.

10. Гутній О. Українська козацька держава в другій половині XVIII ст.: кордони, населення, право. – К., 1996.
11. Даниленко В., Касьянов І., Кульчицький С. Сталінізм в Україні: 20-30-ті роки. – К., 1991.
12. Довгаленко Н. С. Українська музика XX ст. / Н. С. Довгаленко – Одеса: Астропринт, 2009. – 120 с.
13. Єфименко О. Історія України та її народу. – К., 1992.
14. Жулинський М. Нація. Культура. Література: національно-культурні міфи на ідейно-естетичні пошуки української літератури / М. Жулинський. – К.: Наукова думка, 2010. – 560 с.
15. Заставний Ф. Українська діаспора. Розселення українців у зарубіжних країнах. – Львів, 1991.
16. Ісаєвич Я. Україна давня і нова: народ, релігія, культура. – Львів, 1996.
17. Історія декоративного мистецтва України: у 5 т. / Голов. редкол.: Ганна Скрипник (голов. ред.) та ін. – К.: ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, 2006 – 2009.
18. Історія українського драматичного театру: У 3 т. / НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського; редкол.: Г. А. Скрипник (голова) та ін. – К., 2009.
19. Історія українського мистецтва: У 5 т. / НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського; гол. ред. Г. Скрипник; ред. Р. Михайлова, Р. Забашта. – К., 2006 – 2008.
20. Коваль М. В. Україна: 1939-1945. Маловідомі і непрочитані сторінки історії. — К., 1995.
21. Косик В. Україна і Німеччина в Другій світовій війні. – Париж; Нью-Йорк; Львів, 1993.
22. Костомаров М. Історія України в життєписах визначних її діячів. – К., 1991.
23. Котляр М. Історія України в особах. Давньоруська держава. – К., 1996.
24. Сидор-Гібелінда О. Українці на Венеціанському бієнале: сто років присутності. – К., 2008.
25. Українська державність у XX ст. – К., 1996.
26. Ульяновський Ф., Крижанівський О., Плохій С. Історія церкви та релігійної думки в Україні. У 3-х кн. — К., 1994.
27. Феномен Лесі Українки: літературознавчий, лінгвістичний, історіософський, філософський та педагогічний аспекти.: зб. наук. пр. / НАН України. Уклад. І. З. Тарасинська. – К., 2010. – 284 с.
28. Шаповал Ю. Людина і система (штрихи до портрета тоталітарної доби в Україні). - К., 1994.
29. Шаповал Ю. Україна 20-х – 50-х років: сторінки ненаписаної історії. – К., 1993.
30. Яворницький Д. Історія запорозьких козаків. — К., 1999.

Інформаційні ресурси Інтернет

1. Харківська державна академія культури: <http://c.ac.kharkov.ua>;
2. Національна бібліотека України В.І. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua>;
3. Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка: <http://www.korolenko.kharkov.com>;
4. Національна бібліотека України ім. Ярослава Мудрого: <http://www.nplu.org>.
5. <http://history.franko.lviv.ua> – довідковий сайт.
6. <http://www.history.org.ua> – сайт інституту історії України НАН України
7. <http://www.etnolog.org.ua> – сайт інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України